

NEFORMÁLNÍ PÉČE – EKONOMICKY NEVIDITELNÁ A PŘESTO POTŘEBNÁ

zpracovala: Bc . Iva Homolová

květen 2016

CO SE SKRÝVÁ POD NÁZVEM“ NEFORMÁLNÍ PÉČE“

Neformální péče je péče poskytována blízkými příbuznými, přáteli a sousedy. Neformální péče není profesionální a není tedy vykonávána za mzdu, je poskytována bez smlouvy o poskytování péče.

Neformální (rodinní) pečující poskytují širokou škálu činností, včetně emocionální podpory.

Ve většině zemí EU však nemají stanovena jasná sociální práva. Pečovatelé nesou finanční, zdravotní a sociální následky poskytování péče.

KDO JE PEČUJÍCÍ OSOBA

- Rodinný příslušník tzv. osoba blízká

Manželé, příbuzní v přímé řadě, děti, sourozenci, zet', snacha a manžel rodiče.

neuzavírá smlouvu, může žádat příspěvek na péči, odměna a pracovní doba nejsou definovány v pracovním právu.

- Známý nebo kamarád tzv. asistent sociální péče

- Asistent sociální péče musí s příjemcem příspěvku sepsat smlouvu o sociální pomoci, jejíž součástí je určení místa, rozsahu a času poskytované pomoci a stanovení výše za její úhradu.

PRÁVA A VÝHODY POSKYTOVATELE POMOCI

- **Zdravotní pojištění** – stát platí pojistné za osobu pečující o osobu pobírající příspěvek ve stupni II, III, IV
- **Důchodové pojištění** – stát platí pojistné za osobu pečující o osobu pobírající příspěvek ve stupni II, III, IV, pokud spolu žijí v domácnosti; podmínka společné domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu. Pro konkrétní informace se obraťte na příslušnou Okresní správu sociálního zabezpečení.
- **Daně z příjmu** – příjem, který vám z péče plyne (do výše přiznaného příspěvku na péči), je zcela osvobozen od povinnosti platit daň z příjmu.
- V případě potřeby požádejte krajskou pobočku Úřadu práce o písemné potvrzení, které prokáže dobu péče pro účely hmotné nouze, zdravotního pojištění, důchodového pojištění a zaměstnanosti.
- Pozor! Pokud nastane situace, že osoba, o kterou pečujete, je celý kalendářní měsíc hospitalizována v nemocnici, ztrácí tak nárok na příspěvek na péči a vy, jako pečující osoba, nemáte státem hrazené sociální ani zdravotní pojištění. Jakmile tuto skutečnost ohlásíte na Úřadu práce, zeptejte se, jak takovou situaci řešit – například registrací jako uchazeč o zaměstnání po celou dobu pobytu vašeho blízkého v nemocnici.

POVINNOSTI POSKYTOVATELE POMOCI

- Pečující osoba je povinna především řádně pečovat.
- Kontrolu pečujících osob provádějí krajské pobočky Úřadu práce. Pracovníci kontrolují zejména to, zda je pomoc poskytována osobně tím, kdo byl uveden v žádosti o příspěvek. Dále je kontrolováno, zda způsob poskytované pomoci a její rozsah odpovídá stanovenému stupni závislosti a zda je pomoc zaměřena na základní životní potřeby, které podle výsledku posouzení stupně závislosti není osoba, o kterou je pečováno, schopna zvládat.

POTŘEBY PEČUJÍCÍCH A PEČOVANÝCH

- Naplňování potřeb pečovaných i pečujících osob může propojovat koncept ucelené/koordinované (re-)habilitace, kdy jde o multidisciplinární přístup, na němž se podílejí pracovníci pomáhajících profesí (lékaři, rehabilitační pracovníci, terapeuti, psychologové, speciální pedagogové, sociální pracovníci aj.) ideálně ve vzájemné kooperaci a koordinaci.
- Praxe ukazuje, že častěji fungují spíše samotné jednotlivé složky, které vzájemně spolupracují. (když se to povede...ale spíš ne☹️)

RIZIKA PRO PEČUJÍCÍ OSOBU

- Psychologická rizika – vyčerpanost, stres
- Zdravotní rizika
- Sociálně- ekonomická rizika – riziko sociální izolace , může hrozit sociální vyloučení , nízké příjmy v důsledku pečování (riziko chudoby)
- Ekonomická rizika spojená se zaměstnáním- pokles životní úrovně , ztráta pracovních návyků, limity v pracovním uplatnění
- **Kumulace rizik zvyšuje sociální vyloučení**

PROČ PODPOROVAT DOMÁCÍ PÉČI?

- Pohlazení po duši potřebuje každý , zvláště v nemoci-rodina , kamarádi
- Zpravidla každý se z nemocnice těší domů
- Doba rekonvalescence se doma zkracuje- rodina , soukromí , osobní komfort
- Lepší snášení nemoci doma- zlepšení spánku , zmírnění únavy
- Životem v přirozeném prostředí se nepřetrhají sociální vazby

PŘÍSPĚVEK NA PÉČI A NEFORMÁLNÍ PÉČE

- Nárok na příspěvek má osoba , která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládnání životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti podle § 8 zákona , tuto pomoc poskytuje osoba blízká nebo asistent sociální péče
- Příjemce příspěvku – bez omezení věku
- Ohlašuje se- do 8 dní od propuštění z nemocnice příslušnému Úřadu práce

ČINNOSTI V NEFORMÁLNÍ PÉČI

Emocionální podpora , návštěvy

Péče o domácnost

Ostatní péče o osobu

Doprovody k lékaři, na úřady

POTŘEBNÉ ZMĚNY V NEFORMÁLNÍ PÉČI

- MPSV- prioritou by měla být podpora neformálních pečovatелů v kontextu rodinné politiky a politiky zaměstnanosti
- Zvýšit společenskou prestiž a ocenění neformálních pečovatелů
- Zajištění **zákonného nároku na volno** pro pečující osobu
- Zabezpečení pečující osoby **příjmem** v situaci, kdy dojde u někoho z okruhu osob blízkých k náhlému zhoršení zdravotního stavu, který vyžaduje přítomnost pečující osoby a pomoc není možno zajistit jiným způsobem.
- Vymezení **délky pečovatelské dovolené** v časovém rozmezí tří až šesti měsíců, přičemž po tuto dobu by pečující osoba byla ze zákona uvolněna ze zaměstnání
- Zavedení nároku pečující osoby na **peněžitou pomoc** při péči – tzv. ošetřovné, jejímž cílem je finanční kompenzace ušlého výdělku

NEFORMÁLNÍ PÉČE -VÝSTUPY

- Navzdory zvyšujícímu se politickému zájmu o postavení neformálních pečovatелů v systému dlouhodobé péče u nás, odborné studie (Holmerová, 2004; Kotrusová , Dobiášová, 2012; Krutilová Nováková, Jandzíková , 2012; Hubíková, 2012) se shodují v tom, že podmínky pro neformální péči u nás nejsou uspokojivé.
- Role rodinné péče v systému dlouhodobé péče je velmi významná, český sociální i zdravotní systém ji příliš neoceňuje ani ji neulehčuje.
- Rodinná péče nadále zůstává především péčí z lásky (Jeřábek, 2009).
- Status neformálních pečovatелů není dostatečně definovaný, jejich práva a oprávnění nejsou jasně vymezená.
- Situaci a potřebám samotných neformálních poskytovatелů péče není v ČR věnována adekvátní pozornost.
- Bariéry, na které rodinní pečovatелé narážejí při poskytování osobní péče svým blízkým, jsou považovány spíše za jejich osobní problémy než deficity existujícího systému dlouhodobé péče.

ZÁVĚR

Neformální pečovatelé jsou důležitou součástí systému dlouhodobé péče, jejichž význam se bude i v budoucnu posilovat.

Situaci a potřebám samotných neformálních poskytovatelů péče však není v České republice věnována adekvátní pozornost.

Současná veřejná politika sice disponuje (alespoň formálně) dostatečnými nástroji pro to, aby se rodinní pečovatelé stali adekvátním doplňkem k formální péči, přesto však rodinní pečovatelé narážejí na mnohé deficity v oblasti politiky sociálních služeb a dlouhodobé péče.